

Činnosť Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici a jeho súčasné postavenie.

Masarykova univerzita v Brne
4. októbra 2016

Mgr. Janka Schillerová

Čo predchádzalo vzniku ÚBA

Na území Slovenska do roku 1945 boli 3 archívne centrá:

- pri Hlavnom komorskogrófskom úrade v Banskej Štiavnici - po roku 1919 bolo pri Štátnom banskom riaditeľstve v Banskej Štiavnici)
- pri Banskom kapitanáte v Banskej Bystrici
- pri Banskom kapitanáte v Spišskej Novej Vsi

Čo predchádzalo vzniku ÚBA

- r. 1932 neúspešný pokus o vytvorenie „slovenského banského archívu“
- 1941-1943 pokus o zriadenie ústredného banského archívu v Banskej Bystrici
- 1946 návrh Zväzu slovenských múzeí v Turčianskom Sv. Martine sústrediť banské archívy v Budatínskom zámku pri Žiline
- 30. marec 1950 vznik Ústredného banského archívu pre Slovensko v Banskej Štiavnici

ZAKLADACIA LISTINA
ÚSTREDNÉHO BAŇSKÉHO ARCHÍVU
PRE SLOVENSKO

Československé doly, národný podnik v Prahe v dohode s archívom ministerstva vnútra v Prahe zakladajú na návrh Hornícko - hutníckej archívnej komisie v Prahe ÚSTREDNÝ BAŇSKÝ ARCHÍV PRE SLOVENSKO

Sídlom tohoto archívu je Baňská Štiavnica.

Archív je určený pre úschovu a starostlivosť o baňské archíválie všetkého druhu, zvlášte pre archíválie jednotlivých baňských podnikov na Slovensku, baňských úradov na Slovensku a právnických i fyzických osôb na Slovensku vôbec, i pre ich prebádanie, ako pre účely vedecké, tak hlavne pre výskumníctvo a plánovanie v baňskom podnikaní.

Uložené archíválie ostávajú vlastníctvom úradu, podniku alebo vôbec osoby právnickej alebo fyzickej, ktorej činnosťou vznikly, po prípade jej právnych nástupcov. Môžu však byť tiež archívu venované. V oboch prípadoch prechádza uloženie, opatrovanie a správa archíválií na Ústredný baňský archív pre Slovensko a vlastníck môže s nimi disponovať len so súhlasom archívu ministerstva vnútra v Prahe.

sko bude umiestnený
o Baňská Štiavnica
in. vnútra v Prahe.
aňského archívu pre
árodný podnik.
riaditeľ, ktorému sa
ancov.
i Bane a huty na Slo-
útra v Prahe.
ú služobne Baniam

a hutiam na Slovensku, národný podnik, po stránke odbornej a vedeckej archívu ministerstva vnútra v Prahe, ktorý i ináč dohliada na odbornú a vedeckú činnosť Ústredného baňského archívu pre Slovensko.

Podrobnosti o uložení, opatrovaní, spísaní i preskúmaní baňských archíválií, o vecných a osobných nákladoch, o právach a povinnostiach riaditeľa a ostatného personálu, o zprístupnení uložených archíválií k bádaniu a podobne obsahujú smernice,

ktoré vydáva archív ministerstva vnútra v Prahe v dohode s Baniami a hutami na Slovensku, národný podnik.

V Baňskej Štiavnici dňa 30. marca 1950.

Za Československé doly, národný podnik v Prahe:

Stán Kováč

Bane a huty na Slovensku, národný podnik, oblastne riaditeľstvo.

Miestny národný výbor

Baňská Štiavnica:

Michal Štúr

Archív ministerstva vnútra

v Prahe:

Michal Štúr

Hornícko - hutnícka archívna komisia v Prahe:

Stán Kováč

Stán Kováč

Stán Kováč

Prvé sídlo Ústredného banského archívu pre Slovensko (1950-1972)

ÚBA ako rezortný archív 1950 - 1958

- marec 1950 – jún 1951 súčasť Bane a hutí n.p., oblastné riaditeľstvo Bratislava
- júl – december 1951 oddelenie Západoslovenského rudného prieskumu Turčianske Teplice
- 1952 – marec 1958 stredisko Ústavu pre výskum rúd Praha
- apríl - jún 1958 zálohová zložka Geologického ústavu Dionýza Štúra Bratislava

Organizačné schémy ÚBA 1950 – 1958

- ako organizačná zložka viacerých inštitúcií v rezorte ministerstva baníctva a hutného priemyslu
- vnútornú organizačnú schému nemal
- štatutár – riaditeľ archívu
- počet pracovníkov 5 - 11
- súčasťou archívu bola výskumná skupina pod vedením Ing. Arpáda Bergfesta, príručná knižnica a fotolaboratórium

Výskumná skupina pri ÚBA

Ing. Arpád Bergfest

Metodicko-kontrolný dozor

- organizácie štátnej banskej správy
- podniky a závody v rezorte Ministerstva hutného priemyslu a rudných baní

Preberanie montánných písomností právnych predchodcov

- od n. p. Rudné bane v Kremnici
- od n. p. Železorudné bane v Spišskej Novej Vsi
- od obvodných banských úradov
- v roku 1950 prevzali 18 archívnych fondov
- v roku 1954 archív spravoval 54 archívnych fondov
- v roku 1957 archív spravoval cca 70 archívnych fondov
- archívne fondy zapísané len v knihe prírastkov

Ťažisko činnosti

- výskumná práca v oblasti baníctva, hutníctva, banskej histórie
- vzniklo cca 100 tzv. bergfestov - elaboráty prác o ložiskách, lokalitách, závodoch na Slovensku
- sprístupňovanie archívnych fondov
- prevažne len triedenie a usporadúvanie

Výskumná skupina
pri ÚBA

„Baníctvo v Banskej
Štiavnici“

ÚBA v sieti slovenských štátnych archívov 1958 – 1968

- júl 1958– 1962 oddelenie bankých fondov Štátneho slovenského ústredného archívu
- 1963 – 1968 oddelenie hospodárstva Štátneho slovenského ústredného archívu
- oddelenie nemalo vnútornú organizačnú schému
- štatutár – riaditeľ Štátneho slovenského ústredného archívu, v Banskej Štiavnici len vedúci
- počet pracovníkov 6

Metodicko-kontrolný dozor

- organizácie štátnej banskej správy
- podniky a závody v rezorte Ministerstva hutného priemyslu a rudných baní
- preberanie montánných písomností právnych predchodcov

Archívne fondy a zbierky

- v roku 1958 prevzali asi 67 archívnych fondov, cca 3000 bm
- v roku 1960 už spravovali 123 fondov v celkovom množstve 3100 bm
- archívne fondy evidovali v knihe prírastkov a vyhotovili aj evidenčný list
- klasifikačná schéma pre fondy a zbierky sa nepoužívala

Ťažisko činnosti

- sprístupňovanie archívnych fondov
- usporadúvanie a intenzívnejšia inventarizácia
- vypracovaných 70 čistopisov inventárov a tematických katalógov
- r. 1964 sprievodca po fondoch a zbierkach

ŠTÁTNY
SLOVENSKÝ ÚSTREDNÝ ARCHÍV
V BRATISLAVE

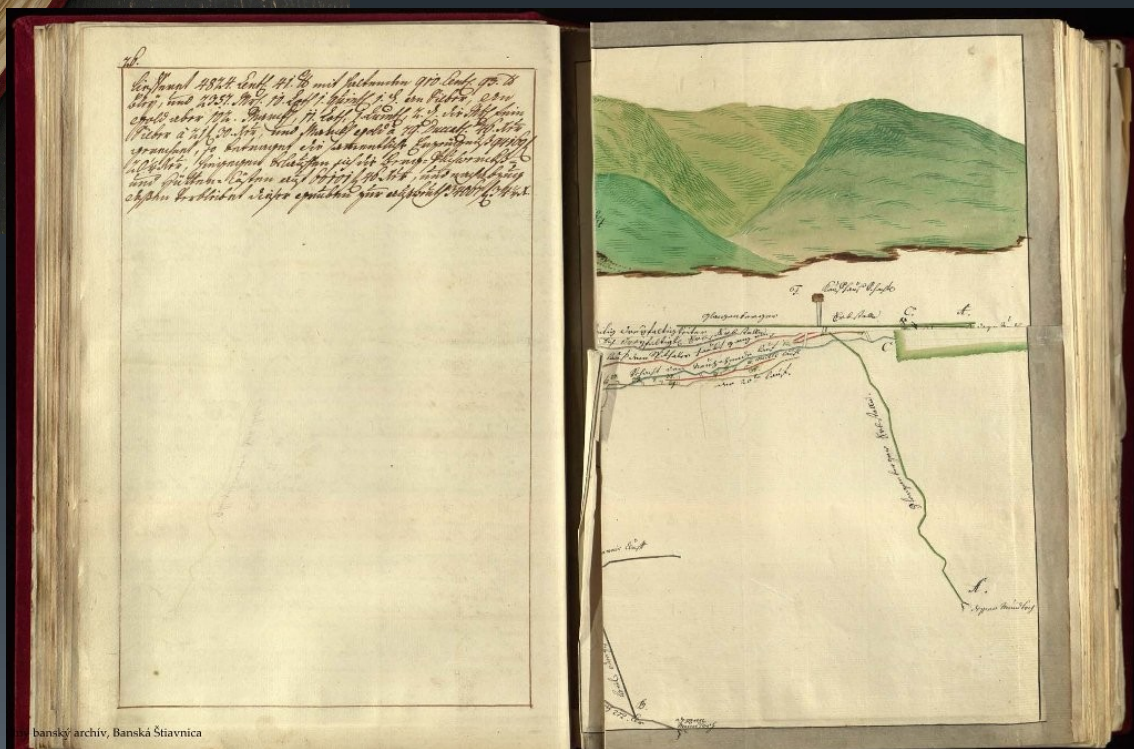
SPRIEVODCA
PO ARCHÍVNYCH FONDOCH
III

ODDELENIE HOSPODÁRSTVA
V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Ťažisko činnosti

- vedecká a publikačná činnosť (heslá do slovníka archívnej terminológie, heslá do Encyklopédie Slovenska, regionálne dejiny)
- reštaurátorské práce v dielni ŠSÚA (opravy spisov a väzieb úradných kníh, najmä z fondov banských súdov)
- 1959 – zreštaurovaná zlatá kniha banícka

Zoradenie fondov podľa vecného hľadiska

- I. Vrchné riadiace orgány do roku 1918
- II. Banské a hutnícke úrady a závody
- III. Banské súdy
- IV. Banskopolicajné úrady od roku 1854 do roku 1934
- V. Bratské pokladnice
- VI. Komorské panstvá
- VII. Lesné úrady
- VIII. Banské školstvo
- IX. Banská správa po roku 1919
- X. Rôzne závody a úrady
- XI. Pozostalosti, zbierky

ÚBA ako ústredný archív 1969 – 2015

- 1969 – 1975 Ústredný banský archív v Banskej Štiavnici
- 1975 – október 2015 Štátny ústredný banský archív v Banskej Štiavnici

Zmena sídla archívu

Organizačné schéma 1970 - 1975

- riaditeľ
- I. oddelenie bankových fondov
- II. oddelenie priemyselných a hospodárskych fondov
- vnútorná skupina

Riaditeľ Ústredného
banského archívu Jozef
Gindl, CSc.

1971-1979

Organizačné schéma 1975 – 2003

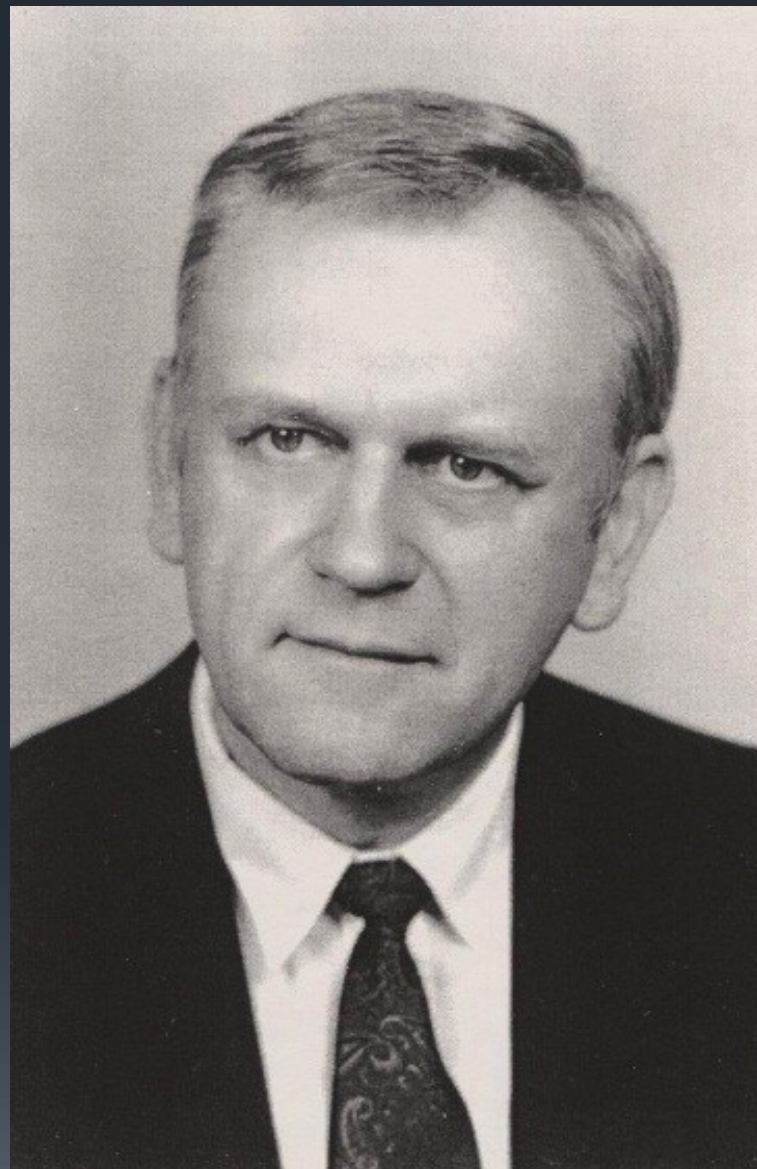
- riaditeľ
- I. oddelenie
- II. oddelenie
- hospodársko-technickí pracovníci (hospodárka, domovník, údržbár-
elektrikár, informátor, upratovačky)

PhDr. RNDr. Ján Novák, CSc.

1979-1991

PhDr. Jozef Surovec
1991-2004

Aktuálne sídlo archívu

Organizačné schéma 2004 – 2010

- riaditeľ
- oddelenie starších fondov
- oddelenie nových fondov
- hospodársko-technickí pracovníci (hospodárka, účtovníčka, upratovačky, údržbár-elektrikár)

Mgr. Elena Kašiarová
2004 - 2014

Organizačné schéma 2010 – 2015

- riaditeľ
- oddelenie starších fondov
- oddelenie nových fondov
- obslužné činnosti (upratovanie, správu budov, MZT) zabezpečuje Centrum podpory Ministerstva vnútra

Mgr. Lucia Krchnáková, PhD.
2014 - 2015

Počet pracovníkov

- 1970 - 2004 počet pracovníkov 12 – 15 (1990 až 18)
- 2004 – október 2015 počet pracovníkov 13

Metodicko-kontrolný dozor

- 1970 – 1975 - výrobné a hospodárske orgány, úrady, riaditeľstvá, podniky, závody, výskumné ústavy a ich právni predchodcovia na Slovensku ak boli zvláštného významu alebo celoslovenskej povahy
- 1975 – 2015 - právnické a fyzické osoby z odvetví baníctva, hutníctva, geologického prieskumu a iných príbuzných odvetví na území Slovenskej republiky a ich predchodcov

Archívne fondy a zbierky

- 1970 archív spravoval 3110 b. m.
- 1980 archív spravoval 3600 b. m.
- 1992 - 179 archívnych fondov a zbierok v celkovom množstve 4 290,06 b. m.
- 2013 - 341 archívnych fondov a zbierok v množstve 6 028,46 b. m.
- 2015 - 357 archívnych fondov v rozsahu 6283,605 b. m. s 119 482j.

Rozdelenie fondov 1969

- A. Banská správa
- B. Priemysel a prieskum
- C. Archívne fondy a dokumenty podľa dohody SAS resp. ÚBA
- (v praxi používali len alfabetické radenie evidenčných listov)

Klasifikačná schéma archívnych fondov a zbierok - 1994

- A. Štátna moc, správa a samospráva
 - B. Justícia
 - C. Armáda a bezpečnosť
 - D. Finančníctvo
 - E. Hospodárstvo
 - F. Družstevníctvo
 - G. Politické strany, orgány a spoločenské organizácie Národného frontu
 - H. Veda, kultúra a osвета
 - I. Školstvo
 - J. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť
 - K. Náboženské organizácie
 - L. Rody a panstvá
 - M. Rodiny a osoby
 - N. Cechy, spolky a záujmové organizácie
 - O. Zbierky
 - P. Iné archívne fondy
- Od roku 2003 aj elektronická evidencia archívnych fondov a zbierok

Činnosti archívu

- sprístupňovanie archívnych fondov a zbierok a vyhotovovanie čistopisov pomôcok (inventáre, katalógy)
- špecifické archívne pomôcky
- 1996 – Abecedný zoznam poslucháčov Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici
- 1997 – kombinovaný register Knihy prepôžičiek a koncesí z pol. 19. až pol. 20. stor.
- 1989 –Nemecko-slovenský banícko-hutnícky terminologický slovník
- 2008 –Slovensko-nemecký banícko-hutnícky terminologický slovník

Vedecko-výskumná činnosť

- 1975 – 1978 vydáva interný časopis: Spravodaj ÚBA resp. ŠÚBA
- 1998 - 4. ročník špeciálnych medzinárodných sympózií o kultúrnom dedičstve baníctva, hutníctva a geológie vo svete (tzv. Erbe-sympózium)
- 2015 - 13. ročník špeciálnych medzinárodných sympózií o kultúrnom dedičstve baníctva, hutníctva a geológie vo svete (tzv. Erbe-sympózium)
- 2007 - zápis niekoľkých banských máp a plánov archívneho fondu Hlavný komorskogrófsky úrad v Banskej Štiavnici medzi najvzácnejšie dokumentárne dedičstvo ľudstva - do Registra UNESCO Pamät' sveta
- 2004 - digitálne sprístupnenia geologických máp Európy 1780 – 1918 so zameraním na ČR a SR

SPRAVODAJ

ÚSTREDNĚHO BANSKĚHO ARCHÍVU
V BANSKEJ ŠTIAVNICI

ROČNÍK: I.
ČÍSLO : 1.

SPRAVODAJ

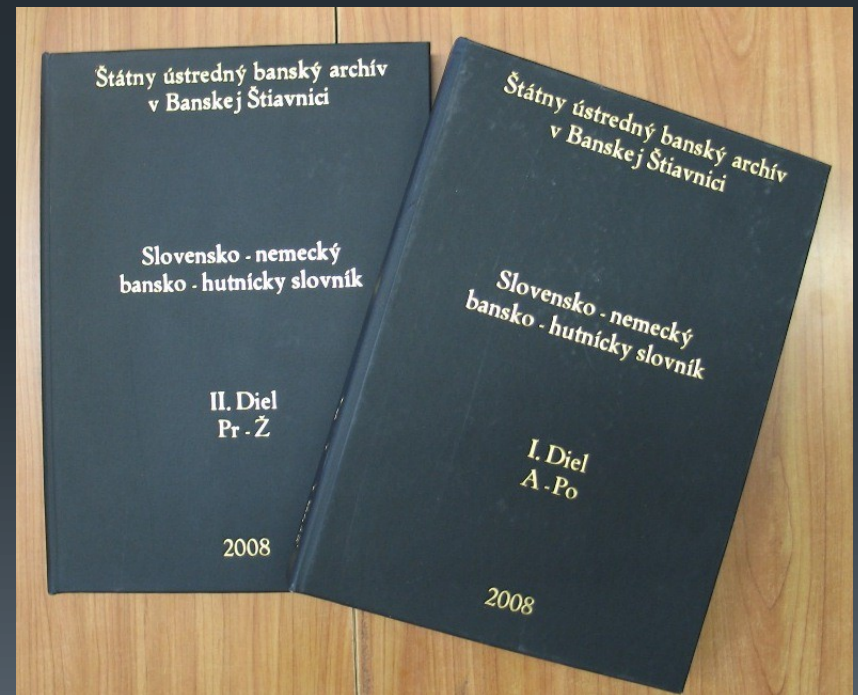
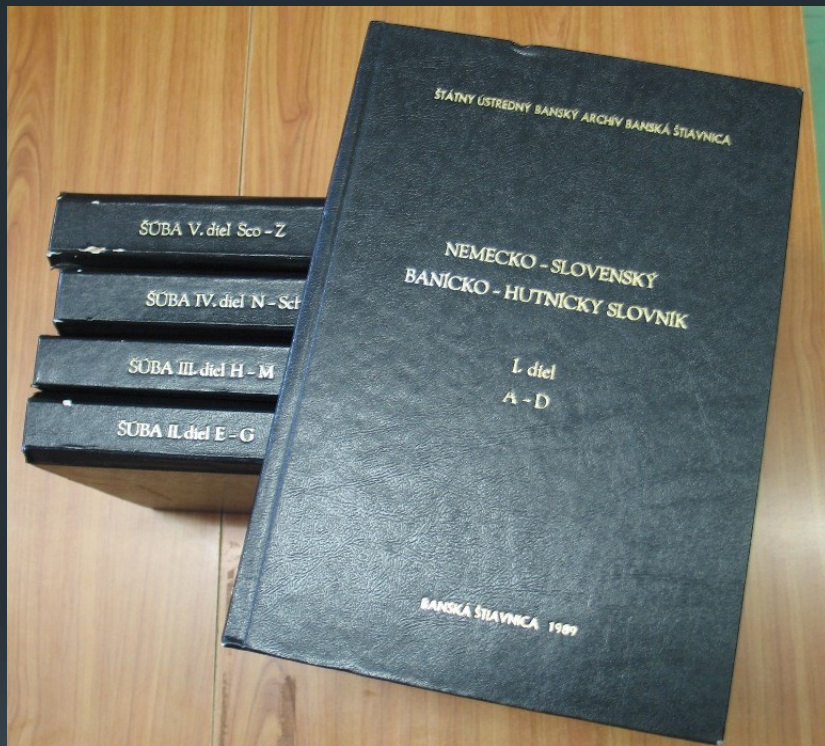
Štátneho ústredného
banského archívu

V BANSKEJ ŠTIAVNICI

Ročník: 1976

Číslo: 4-2

Špecifické archívne pomôcky

Výstavy

- 2004 - banské mapy a plány v Moravskom kartografickom centre vo Veľkých Opatoviciach
- 2007 - výber dokumentov na celosvetovú výstavu programu UNESCO Pamäť sveta v Kórei
- 2014 - *Slovenské banské mapy v klenotnici UNESCO*“, inštalovaná vo výstavnej sále Univerzitnej knižnici v Bratislave a vo výstavných priestoroch SBM v Banskej Štiavnici na Starom zámku

Významné publikácie

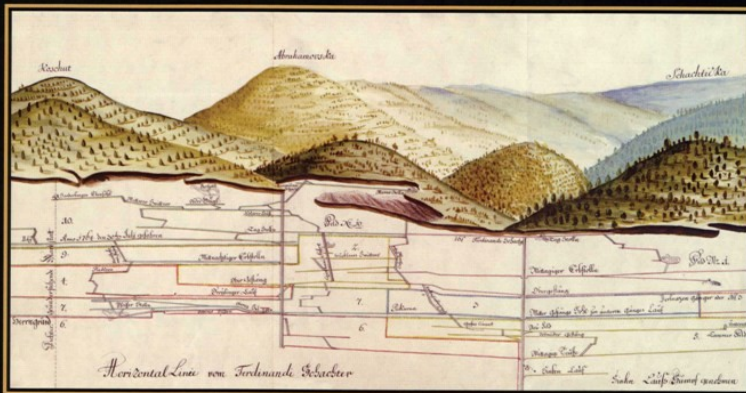
- 1983 – Zlatá kniha banícka. VEDA Bratislava
- 2010 – Banícka a hutnícka minulosť Slovenska v kartografických pamiatkach. Banská agentúra Košice
- 2012 – 250. výročie Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. Jej význam pre vývoj montánneho školstva v Rakúsko - Uhorsku 1762-1919. Banská agentúra Košice

BANÍCKA
A HUTNÍCKA
MINULOST'
SLOVENSKA

V KARTOGRAFICKÝCH
PAMIATKACH

BERGBAU- UND
HÜTTENWESEN-
VERGANGENHEIT
DER SLOWAKEI

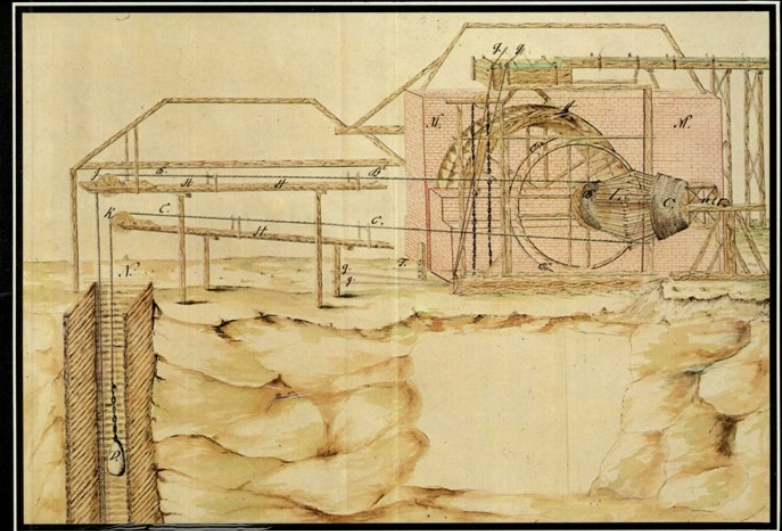
IN KARTOGRAPHISCHEN
QUELLEN

DAS
GOLDENE
BERGBUCH

VEDA
VYDAVATELSTVO
SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

ZLATÁ
KNIHA
BANÍCKA

250. VÝROČIE
BANSKEJ A LESNÍCKEJ
AKADÉMIE
V BANSKEJ ŠTIAVNICI

JEJ VÝZNAM
PRE VÝVOJ
MONTÁNNEHO
ŠKOLSTVA
V RAKÚSKO-UHORSKU,
1762-1919

250. JUBILÄUM
DER BERG- UND
FORSTAKADEMIE
IN SCHEMNITZ

IHRE BEDEUTUNG
FÜR DIE ENTFALTUNG
DES HÖHEREN
MONTANSCHULWESENS
IN ÖSTERREICH-UNGARN,
1762-1919

Súčasn^é postavenie

- november 2015 – Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici špecializované pracovisko Slovenského národného archívu
- štatutár – riaditeľ Slovenského národného archívu, v Banskej Štiavnici len vedúci pracoviska
- oddelenie nemá vnútornú organizačnú schému
- počet pracovníkov 12 (1 neobsadené)

Metodicko-kontrolný dozor

- právnické a fyzické osoby z odvetví baníctva, hutníctva, geologického prieskumu a iných príbuzných odvetví na území Slovenskej republiky a ich predchodcov a fyzických osôb, ktoré sú osobnosťami spoločenského života celoštátneho významu

Archívne fondy a zbierky

2015 - 357 archívnych fondov v rozsahu 6283,605 b. m. s 119 482j.

Klasifikačná schéma archívnych fondov a zbierok - 2016

- A. Orgány verejnej moci
- B. Justícia
- C. Armáda a bezpečnosť
- D. Hospodárstvo
- E. Politické strany
- F. Národný front
- G. Odborové hnutie
- H. Veda, kultúra a osвета a šport
- I. Školstvo
- J. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť
- K. Náboženské organizácie
- L. Rody a panstvá
- M. Rodiny a osoby
- N. Cechy a živnostenské spoločenstvá
- O. Záujmové organizácie a spolky
- P. Zbierky
- R. Iné archívne fondy

Výstavy

- 2016 – Ako sa mapovalo v baníctve

Využívanie archívnych dokumentov

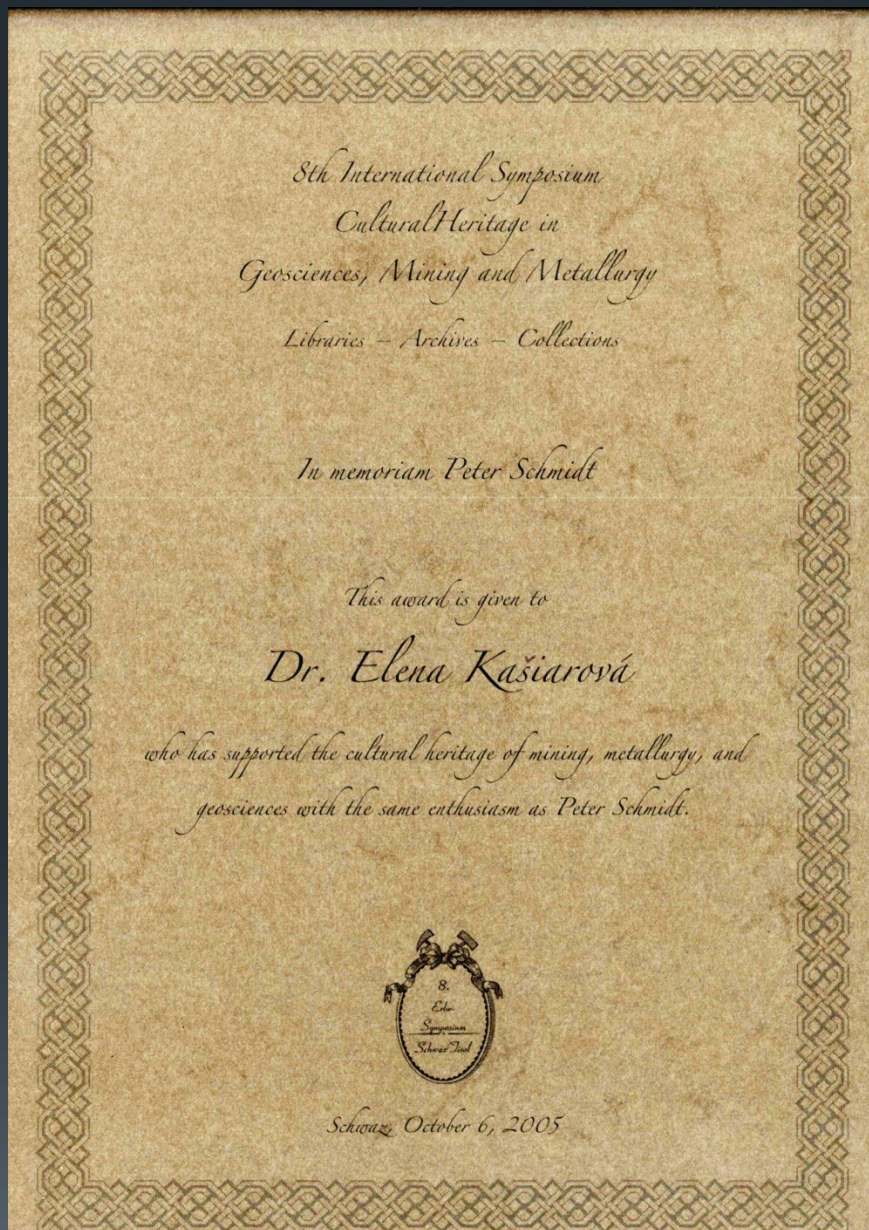
- právo využívať archívne dokumenty a archívny informačný systém má široká verejnosť
- archívne dokumenty sú využívané
- štúdiom
- nazeraním do archívnych dokumentov
- vydávaním odpisov, výpisov, potvrdení
- verejným vystavovaním

Ocenenie Mgr. Lucie Krchnákovéj,
PhD.

Cena pre mladých vedcov, Schwaz,
2004

Medzinárodná cena
Petra Schmidta ,
Schwaz 2005, udelená
Mgr. Elene Kašiarovej

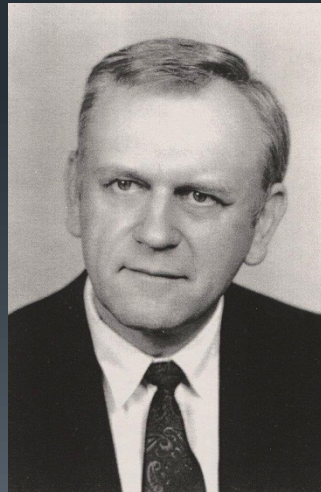
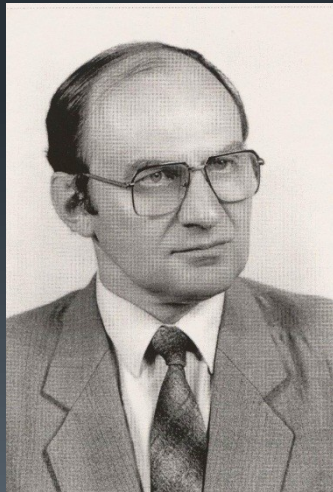
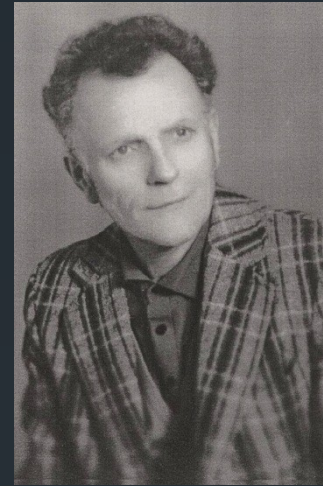
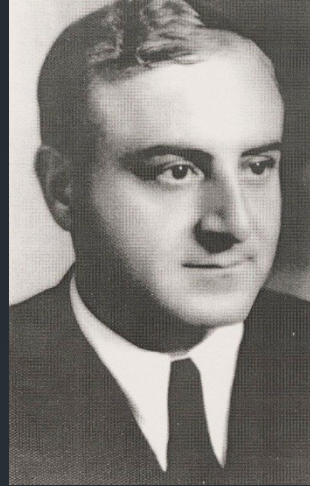

Cena za záchranu kultúrneho dedičstva a rozvoj mesta Banská
Štiavnica pre Mgr. Elenu Kašiarovú
12.09.2014

Riaditelia ŠÚBA (ÚBA):

Jozef Gindl (1950-1958, 1971-1979), Jozef Vozár 1958-1967, Vojtech Bolerázsky 1967-1970, Štefan Buzalka 1971, Ján Novák 1979-1991, Jozef Surovec 1991-2004, Elena Kašiarová 2004-2014, Lucia Krchnáková 2014-2015

Ďakujem za pozornosť